

УДК 378:34-051

*ЗОРЯНА ГОНТАР, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Україна
ORCID ID 0000-0003-1712-7457*

zoryana_3@ukr.net

*ЯРОСЛАВ СЕРЕДЮК, аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет "Львівська політехніка", Україна
ORCID ID 0009-0009-3530-6994
seredyukua@gmail.com*

СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРАВА У ЗВО ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

ZORIANA GONTAR, Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor; Associate Professor of the Department of Social Work, Management and Social Sciences Lviv State University of Life Safety, Ukraine

YAROSLAV SEREDIUK, graduate student of the Department of Pedagogy and Innovative Education National University "Lviv Polytechnic", Ukraine

THE ESSENCE OF THE PROBLEMS OF TRAINING FUTURE TEACHERS OF LAW IN HIGH SCHOOLS AND WAYS TO SOLVE THEM

У статті розкрито сутність проблеми підготовки майбутніх викладачів права, яка полягає в тому, що сьогодні потрібен принципово новий рівень його педагогічної майстерності, досягнення якого можливе лише за умови корінної перебудови діяльності ЗВО. Першим вирішальним кроком до цього є оновлення всього процесу професійної підготовки. В умовах, у яких перебувала Україна, а це Covid-19, а сьогодні повномасштабне вторгнення росії до України, яке негативно відобразилося на соціально-політичних та економічних змінах в Україні, до майбутнього викладача права висувуються більш складні вимоги.

Завдання закладів вищої освіти полягає не тільки в тому, щоб формувати відповідні професійні знання та навички, а й у тому, щоб підготувати викладача, котрий глибоко розуміє і знає свою роль у суспільстві, уміє творчо використовувати здобуті знан-

ня на практиці, працювати зі студентами та учнями, педагогічним колективом, ураховує думку колег, використовує передовий педагогічний досвід, критично оцінює досягнуте.

Важливе значення для майбутнього викладача права мають базові характеристики його діяльності: типи діяльності; способи і прийоми, за допомогою яких вирішуються певні навчальні завдання; функції як характеристики основних його обов'язків, що виконуються відповідно до вимог професії; шляхи вирішення визначених проблем або завдань з правознавства, знання теоретичного і прикладного типу, необхідні для професійної діяльності.

Ключові слова: майбутній викладач права, заклад вищої освіти, професійна підготовка, педагогічні технології, інноваційні технології, право.

Summary. The article reveals the essence of the problem of training future teachers of law, which consists in the fact that today a fundamentally new level of his pedagogical skill is needed, the achievement of which is possible only under the condition of

radical restructuring of the activities of higher education institutions. The first crucial step towards this is to update the entire process of his professional training. In the current conditions in which Ukraine is, and this is a full-scale invasion of Russia into Ukraine, which has a negative impact on socio-political and economic changes in Ukraine, more complex demands are placed on the future teacher of law.

The task of higher education institutions is not only to form relevant professional knowledge and skills, but also to prepare a teacher who deeply understands and knows his role in society, knows how to creatively use the acquired knowledge in practice, work with students and pupils, with the teaching staff, takes into account the opinion of colleagues, uses advanced pedagogical experience, critically evaluates what has been achieved.

The basic characteristics of his activity are important for the future law teacher: types of activity; methods and techniques by which certain educational tasks are solved; functions, as characteristics of his main

duties, performed in accordance with the requirements of the profession; ways of solving certain problems or tasks in jurisprudence, as well as theoretical and applied knowledge, which should be used in professional activities.

Key words: future teacher of law, institution of higher education, professional training, pedagogical technologies, innovative technologies, law.

Мета: є вирішити проблеми щодо підготовки майбутніх викладачів права в закладах вищої освіти.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Вирішення проблеми підготовки майбутніх викладачів права передбачає, зокрема, їх спрямованість на творче оволодіння педагогічними знаннями; потребу в застосуванні інноваційних технологій, форм і методів навчання, професійного саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації; засвоєння необхідного рівня знань з педагогічної теорії, зосібна таких дисциплін, як "Загальна педагогіка", "Педагогіка вищої школи", "Методика навчання права"; ступінь оволодіння способами педагогічної діяльності, вміннями застосовувати теоретичні знання; упровадження сучасних педагогічних технологій у реальній педагогічній дійсності у ЗВО; здатність до самоорганізації, саморозвитку, застосування інноваційних форм і методів навчання; здатність до аналізу та об'єктивної оцінки своїх знань й умінь, об'єктивну самооцінку своїх можливостей і результатів викладацької діяльності (Безсмолий, 2014).

Аналіз досліджень і публікацій. Сутність процесу нововведень у технології сучасного навчання майбутніх викладачів права були об'єктом дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Наукові розвідки А. Алексюка, І. Доброскок, В. Коцура, С. Нікітчиної, В. Кременя, В. Ільїна, М. Лисенка, П. Сауха та ін. присвячені загальнотеоретичним, науково-практичним проблемам освітньої парадигми у ЗВО, окремим прогресивним технологіям навчання, досвіду та перспективам їх використання в освітній практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний час усе зрозумілішим стає той факт, що не тільки теоретичні знання, а саме їх сукупність з практичними вміннями і навичками, переконаннями є найважливішим показником усебічно підготовленого майбутнього викладача права. Тому важливим компонентом професійної підготовки сучасного викладача права є формування в нього особистісних умінь і навичок, пов'язаних з новими мотиваціями, організацією власної діяльності, створенням позитивної атмосфери колективу та вмінням працювати у ньому, здатністю ефективно діяти в умовах сучасних потреб ЗВО та робити свідомі рішучі кроки (Кошечко, 2013). Такий викладач повинен уміти прогнозувати хід і результати своєї роботи, планувати, організовувати різноманітні форми власної та студентської діяльності; коригувати її за результатами контролю й аналізу; співпрацювати з колегами, спрямовувати в певному напрямі роботу студентів і працювати над поглибленням засвоєння ними правових знань, забезпечуючи планомірне формування необхідних професійних якостей у них і враховуючи їх індивідуально-психологічні особливості (Криштанович, 2021).

Важливо наголосити, що освітній процес у ЗВО повинен орієнтуватись не тільки на передачу професійних знань, а й на особистісний розвиток майбутніх фахівців як основу професіоналізації. Але вона ще не розкриває ні шляхів, ні змісту тієї діяльності, яку слід реалізувати, щоб забезпечити формування відповідних якостей. Тому проектування змісту професійної підготовки майбутнього викладача права виявляється лише проміжною ланкою, важливою, але недостатньою для організації самого процесу його професійної підготовки.

Конкретними шляхами вирішення проблем і перспектив удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів можуть бути:

- включення проблематики професійної компетентності майбутніх викладачів до дослідницьких програм і планів ЗВО у процесі їх підготовки на визначених освітньо-кваліфікацій-

них рівнях; проведення науково-теоретичних конференцій і семінарів, практично-методичних нарад з актуальних проблем викладання дисциплін з права;

- створення на базі кращих освітніх закладів експериментальних центрів, лабораторій для опрацювання інновацій, розповсюдження передового досвіду педагогічних працівників у цій сфері діяльності;

- корегування й узгодження освітнього процесу щодо змісту навчання, навчальних планів і програм з метою необхідної їх орієнтації згідно з основами формування компонентів професійної компетентності майбутніх викладачів права у ЗВО;

- розробка та запровадження нових курсів, що сприятимуть формуванню професійної компетентності фахівців;

- науково-методичне забезпечення підготовки з урахуванням основних вимог з формування професійної компетентності майбутніх викладачів права;

- підготовка та видання типових програм, методичних посібників, підручників, методичних матеріалів для формування їх готовності для роботи в освітніх закладах;

- використання засобів масової інформації з метою висвітлення кращого педагогічного досвіду з формування високого рівня професійної діяльності;

- вивчення зарубіжного педагогічного досвіду, адаптація його кращих прикладів до формування професійного рівня викладання правових дисциплін;

- проведення спільних міжнародних заходів з проблем формування належної професійної діяльності викладачів права, ефективного застосування ними інноваційних програм освітніх технологій у реалізації цих завдань;

- запровадження науково-методичних розробок з питань здійснення стратегії формування професійної компетентності майбутніх викладачів права в освітньому процесі ЗВО, можливості використання інноваційних форм і методів у процесі індивідуального чи групового навчання студентів;
- використання творчого потенці-

іалу викладачів-практиків і науковців в удосконаленні освітнього процесу з формування професійної компетентності майбутніх викладачів права (Криштанович, 2022).

Слід зазначити, що структура професійної діяльності постійно відчуває зміни. Тому майбутній викладач права повинен бути готовим самостійно поповнювати свої знання, знаходити засоби вирішення професійних завдань, переглядати в міру необхідності власні позиції, погляди, цінності, а також займатись професійним й особистісним самовдосконаленням, критично оцінювати наявний рівень професіоналізму, підвищувати його відповідно до вимог часу та обставин.

Характерною особливістю сучасних освітніх програм з підготовки майбутніх викладачів права повинна слугувати їх спрямованість на вдосконалення професійної підготовки, метою якої є подвійний процес: загальнопрофесійний розвиток і професійне самовиховання індивідуально-особистісних якостей. За цим має стояти усвідомлене прагнення до нової якості підготовки викладачів права. Сучасні вимоги до особистості педагога полягають у тому, що він повинен бути фахівцем з високими моральними якостями, котрий має відповідну педагогічну освіту, належний рівень професійної підготовки, уміє здійснювати педагогічну діяльність, забезпечувати результативність та якість своєї роботи, що дозволять йому виконувати професійні обов'язки в закладах освіти. Роль викладача у формуванні своєї готовності до професійної діяльності повинні виявлятися не тільки у правильному підборі змісту, технологій, форм і методів навчання, а й у систематичній цілеспрямованій роботі над собою, у розвитку та вдосконаленні моральних якостей власної особистості (Фатхутдінова, 2012; Одарій, 2005).

Сучасний молодий викладач з права, який бажає бути професіоналом, мусить стежити за новітніми досягненнями вітчизняної і закордонної науки, а головне – практики, які стосуються його професійної діяльності; функціональний аспект його готовності працювати у закладах освіти різного рівня передбачає

здатність як фахівця добросовісно виконувати професійні обов'язки (Гуревич, Андрієвський, 2014).

Сьогодні підходити до освітнього процесу у ЗВО так, як це було раніше, не раціонально. Безапеляційна влада авторитарної педагогіки надто застаріла. Вона затьмарює рівноправність двох сторін (викладач - студент) і гнітить, не дає можливості студентам всебічно проявити себе. На жаль, на сучасному етапі дотримання викладачами педагогічно доцільних принципів у правильному підборі змісту, технологій, форм і методів навчання реалізується, але не повною мірою. Переважна більшість викладачів схильється до використання традиційних форм навчання, керуючись різними причинами. Тому необхідно надавати перевагу демократичній педагогіці, співпраці, яка ставить перед собою мету рівноправних взаємин між студентами і викладачами, руйнує бар'єр між тим, хто навчає, і тим, кого навчають.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, професійна підготовка майбутнього викладача права має набувати принципово іншого змісту у формуванні нового типу його особистості у всій багатогранній повноті інтелектуального, культурного, психологічного і соціального розвитку, що відповідає б сучасним умовам сьогодення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Безсмолий, Є. Б. (2014). Модель підготовки майбутніх магістрів з правознавства до викладацької діяльності. *Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича*, 715, 9–16.
- Кошечко, Н. В. (2013). Методика викладання у вищій школі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 115 с.
- Криштанович, М. Ф. (2021). Методика навчання права. Львів: Вид-во Львівської політехніки. 192 с.
- Криштанович, М. Ф. (2022). Професійна підготовка майбутніх викладачів права. Львів: Вид-во: "СПОЛОМ". 140 с.
- Фатхутдінова, О. В. (2012). Впровадження нових технологій в процесі підготовки спеціалістів правознав-

ства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, 48, 35–39.

Одарій, В. В. (2005). Підготовка майбутніх педагогів до правового забезпечення професійної діяльності. (Автореф. дис. ... канд. пед. наук). Одеса. 20 с.

Гуревич, Р. С. (2014). Використання сучасних технологій навчання у ВНЗ. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2, 3–10.

Андрієвський, Б. М. (2014). Професійна компетентність сучасного педагога. Педагогічні науки. Херсон: Вид-во ХДУ. С. 216–220.

REFERENCES

- Bezsmolyi, Ye. B. (2014). Model pidhotovky maibutnix mahistriv z pravoznavstva do vykladatskoi diialnosti. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnogo universytetu im. Yu. Fedkovycha*, 715, 9–16.
- Koshechko, N. V. (2013). Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia. 115 s.
- Kryshchanovych, M. F. (2021). Metodyka navchannia prava. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki. 192 s.
- Kryshchanovych, M. F. (2022). Profesiina pidhotovka maibutnix vykladachiv prava. Lviv: Vyd-vo: "SPOLOM". 140 s.
- Fatkhutdinova, O. V. (2012). Vprovadzhennia novykh tekhnolohii v protsesi pidhotovky spetsialistiv pravoznavstva. *Humanitarnyy visnyk Zaporiz koi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, 48, 35–39.
- Odariy, V. V. (2005). Pidhotovka maibutnix pedahohiv do pravovoho zabezpechennya profesiynoyi diyalnosti. (Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk). Odesa. 20 s.
- Hurevych, R. S. (2014). Vykorystannya suchasnykh tekhnolohiy navchannia u VNZ. *Teoriya i praktyka upravlinnya sotsialnyimi systemamy*, 2, 3–10.
- Andriyevs'kyu, B. M. (2014). Profesiyna kompetentnist? suchasnoho pedahoha. *Pedahohichni nauky: zb. nauk. prats?.* Kherson: Vyd-vo KHDU. 216-220.

